

Nr 164

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, m. m.; given Stockholms slott den 29 mars 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, *dels* avgiva yttrande över härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 40 § 2 mom. vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648).

GUSTAF ADOLF

Gunnar Hedlund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås sådan ändring i polislagen att annan personal än polispersonal efter Konungens medgivande skall kunna användas för särskilda med trafikövervakningen sammanhängande uppgifter av enklare beskaffenhet.

Vidare innehåller propositionen förslag till ändring i vägtrafikförordningen, varigenom vägtrafikants skyldighet att efterkomma polismans anvisningar till trafikens ordnande utsträcker till att också gälla annan, som förordnats att ombesörja i polisverksamheten ingående uppgift rörande trafiken.

Författningsändringarna avses skola träda i kraft den 1 juli 1957.

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170)
om polisväsendet i riket**

Härigenom förordnas, att 18 § lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

18 §.

Vad i — — — — — särskilt fall.

Konungen må jämväl för visst polisdistrikt medgiva att särskilda med trafikövervakning sammanhängande uppgifter av enklare beskaffenhet ombesörjas i annan ordning än i denna lag sägs.

_____

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1957.

_____

Förslag

till

Förordning

**om ändrad lydelse av 40 § 2 mom. vägtrafikförordningen den 28 september 1951
(nr 648)**

Härigenom förordnas, att 40 § 2 mom. vägtrafikförordningen den 28 september 1951 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

40 §.

2 mom. Vägtrafikanter skall efterkomma polismanns anvisningar till trafikens ordnande och stanna, när polisman därtill giver tecken.

2 mom. Vägtrafikanter skall efterkomma polismanns anvisningar till trafikens ordnande och stanna, när polisman därtill giver tecken. *Vad nu sagts om polisman skall gälla jämväl annan, som i vederbörlig ordning förordnats att ombesörja i polisverksamheten ingående uppgift rörande trafiken.*

Förare av — — — — — att stanna.

_____

Denna förordning träder i kraft
den 1 juli 1957.

_____

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 mars
1957.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING, ELIASSON, HENRIKSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och kommunikationsdepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, fråga om *bestridandet av vissa i polisverksamheten ingående uppgifter* samt anför härom följande.

Sedan fråga uppkommit om anställande i Stockholm av kvinnlig personal för trafikövervakning och en utredning i ämnet gjorts genom stadens försorg, har inom inrikesdepartementet i februari 1957 upprättats en promemoria, vari nämnda personals ställning upptagits till behandling. För att polisuppgifter skall kunna anförtros annan personal än polismän erfordras enligt promemorian en ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, i fortsättningen benämnd polislagen. Vid promemorian har fogats ett förslag till ändring i 2 § nämnda lag, innebärande att till dess första stycke göres ett tillägg av innehåll att Konungen äger för visst polisdistrikt medge att särskild i polisverksamheten ingående uppgift må anförtros annan personal än polispersonal. Vidare föreslås i promemorian en ändring i vägtrafikförordningen av innebörd att den för vägtrafikanter i 40 § 2 mom. stadgade hörsamhetsplikten gentemot polisman skall gälla jämväl mot annan, som förordnats att ombesörja i polisverksamheten ingående uppgift rörande trafiken.

Över departementspromemorian har efter remiss yttranden avgivits av riksåklagarämbetet, statspolisintendenten, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus län samt polisverksamhetsutredningen ävensom Svenska stadsförbundet och Svenska polisförbundet. Riksåklagarämbetet har överlämnat yttrande av statsåklagaren i Stockholm. Överståthållarämbetet har vid sitt yttrande fogat yttranden från polismästaren i Stockholm, som i sin tur bilagt yttranden av ordnings- och trafikpolisintendenterna därstädes, samt Stockholms stadskollegium, som redovisar yttranden från gatunämnden och rätts- och polisdirektionen i Stockholm. Nämnda länsstyrelser har överlämnat yttrande av landsfogden i länet. Därjämte har vederbörande länsstyrelse bifogat yttranden av polis-

kamrarna i Malmö, Hälsingborg och Göteborg samt av Föreningen Malmöhus läns landsfiskaler.

Jag anhåller nu att få upptaga detta lagstiftningsärende till behandling.

Gällande bestämmelser

Polislagen innehåller de grundläggande bestämmelserna om ansvaret och sättet för polisverksamhetens upprätthållande.

Jämlikt 1 § 2. förstås med polisverksamhet upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, verkställande av spaning och annan undersökning angående brott ävensom den verksamhet i övrigt, som på grund av särskilda stadganden eller hävdvunnet bruk åligger polispersonal i denna dess egenskap. Polisverksamheten på landsbygden omfattar därjämte biträde vid åtgärd i utsökningsmål m. m.

Enligt 2 § skall i polisdistrikt finnas anställda polismän i den omfattning, som erfordras för polisverksamhetens ombesörjande inom distriktet. Därest å viss ort på landsbygden erfordras polispersonal med uppgift utslutande att där upprätthålla ordningen vid enstaka tillfällen, får dock för sådant ändamål i vederbörande polisdistrikt tillsättas en eller flera ordningsmän.

I 18 § föreskrives, att vad i lagen finnes stadgat ej utgör hinder för att polisbevakning på statens bekostnad ombesörjes i annan ordning än i lagen sägs, ej heller för att dylik bevakning anordnas på enskild bekostnad vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall.

Anmärkas må att länsstyrelsen jämlikt 7 § 1 mom. *länsstyrelseinstruktionen den 5 juni 1953 (nr 541)* äger att för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, där så befinner nödigt, anställa extra polismän på statens bekostnad. Om sådant beslut skall med angivande av skälen här till anmälan göras till chefen för inrikesdepartementet.

Polisens uppgifter samt polismans allmänna åligganden och maktbefogenheter regleras närmare i *allmänna polisinstruktionen den 4 juni 1948 (nr 331)*.

Bland polisens uppgifter nämns i 1 § att söka förebygga brott samt hindra att ordningen och säkerheten eljest störes, att uppdaga och utreda begångna brott samt vidtaga erforderliga åtgärder då ordningen och säkerheten eljest blivit kränkt samt att i övrigt lämna allmänheten skydd, upplysning och annan hjälp.

Av polismans åligganden må här återges bestämmelsen i 8 § att polisman, vilken erhåller kännedom om brott som hör under allmänt åtal, skall så snart det kan ske avge rapport därom till vederbörande förman. Är förseelsen obetydlig och klart ursäktlig, äger polismannen dock underlåta att avge rapport och låta saken bero vid ett påpekande eller en erinran till den felande.

Rörande polismans maktbefogenheter sägs i 11 §, att polisman ej får använda strängare medel än förhållandena kräver samt att våld får tillgripas endast då tjänsteuppgiften ej kan lösas på annat sätt. Om det för att upprätthålla allmän ordning är nödvändigt, har polisman enligt 12 § att tillfälligt omhändertaga den som genom sitt uppträdande stör eller innebär en omedelbar fara för ordningen. Omhändertagande skall även ske, då det i andra fall är nödvändigt för att avvärja straffbelagd gärning, mot vilken polisman är pliktig att ingripa. Om omhändertagandet skall anmälan skyndsamt göras hos vederbörande förman. Den omhändertagne får enligt 13 § hållas i förvar så länge fara föreligger för att han kommer att fortsätta att störa ordningen.

Enligt 14 § förstås i instruktionen med polisman, där ej annat framgår av sammanhanget, envar vid polisväsendet anställd som fullgör polisverksamhet.

Av de i instruktionen upptagna bestämmelserna skall de flesta som rör polismans åligganden och samtliga angående polismans maktbefogenheter enligt 15 § i tillämpliga delar äga giltighet på den som med stöd av 18 § polislagen förordnats att utöva polisverksamhet. Bland de bestämmelser som undantagits märks främst möjligheten enligt 8 § att meddela rapporteftergift.

Polisreglementet den 4 juni 1948 (nr 332) innehåller bl. a. bestämmelser om kompetensvillkoren för olika slag av polismän. Av de villkor som ställes på sökande till tjänst såsom polisaspirant eller med aspirant jämförlig extra polisman må här från 23 § nämnas, att sökanden skall ha fyllt 21 år och ha förvärvat för tjänsten erforderlig allmänbildning. I 46 § stadgas, att förordnande för den som skall ombesörja i 18 § polislagen angiven, på enskild bekostnad anordnad polisbevakning (ordningsvakt) meddelas av polischefen eller, om den avsedda bevakningen berör olika polischefers verksamhetsområden, av länsstyrelsen. Förordnande för ordningsvakt skall ange verksamhetens art och omfattning samt den som skall utöva förmanskap över ordningsvakten. Förordnande får ej meddelas annan än den som prövas lämplig att utöva den polisverksamhet, varom fråga är, och må återkallas när som helst. I intet annat fall än som nu sagts får polismyndighet meddela någon förordnande, vilket avser att tillförsäkra honom sådant skydd som enligt strafflagen tillkommer polisman.

De bestämmelser i *strafflagen* som sålunda åsyftas innehålles i 10 kap. I 1 § stadgas, att om någon förgriper sig med våld eller hot därom å innehavare av ämbete eller annan befattning, varmed ämbetsansvar är förenat, då denne är i tjänsteutövning eller för att tvinga honom till tjänsteåtgärd, hindra honom därifrån eller hämnas därför, så dömes han för våld eller hot mot tjänsteman. Vad som sägs om befattning, varmed ämbetsansvar är förenat, skall även gälla befattning, med vilken enligt Konungens förordnande samma skydd skall vara förenat. I 2—6 §§ ges den som är under-

kastad ämbetsansvar straffskydd mot annan förgripelse än i 1 § sägs, mot våldsamt motstånd vid tjänsteövningen, mot smädelse och annan missfirmelse samt mot bestickning.

Vilka som är underkastade ämbetsansvar och sålunda åtnjuter skydd enligt nämnda bestämmelser framgår av 25 kap. 11 § och 26 kap. 22 § strafflagen. Enligt förstnämnda lagrum är bl. a. »de tjänstemän som under ämbets- och förvaltningsmyndigheterna lyda» och »andra som förordnats att förrätta ämbets- eller tjänsteärende» underkastade ämbetsansvar. Hit hör enligt stadgad praxis polisman.

Såsom tidigare anförts kan Konungen förordna att annan befattningshavare än sådan som är underkastad ämbetsansvar skall åtnjuta samma skydd som ämbetsman. Dyligt förordnande har meddelats i *kungörelsen den 30 december 1948 (nr 794) med förordnande om ämbetskydd för vissa befattningshavare*. De personer som där avses är dels befattningshavare som handhar säkerhets- eller ordningstjänst vid kanal- eller slussverk eller järnvägsanläggning, dels vaktpost och annan för bevakning eller upprätthållande av ordning tjänstgörande krigsman, dels ock den som eljest fullgör bevaknings- eller ordningsuppgift för försvarsväsendet och därvid bär uniform eller märke, tydligt utvisande denna uppgift.

Slutligen må här också erinras om vissa maktbefogenheter, som tillkommer polisman enligt *vägtrafikförordningen*. Sålunda äger polisman enligt vägtrafikförordningen att undersöka fordons beskaffenhet och utrustning och därvid provköra fordonet samt förbjuda och hindra användandet av det samma (9 och 23 §§), att kontrollera huruvida förare av motordrivet fordon innehar körkort eller annan handling som skall medföras under färd (10 § 6 mom., 12 § 2 och 4 mom., 13 § 4 mom., 27 § 4 mom., 29 § 4 mom., 37 § 2 mom. och 74 §), att förbjuda och hindra förare av fordon som kan antagas vara onykter eller eljest sakna nödiga förutsättningar för förandet att föra fordonet (28 § 2 mom.) samt att förbjuda och hindra fortsatt färd med fordon, som finnes vara så lastat att färden uppenbarligen inte kan äga rum utan fara eller olägenhet (52 § 3 mom. och 57 § 1 mom.). I 40 § 2 mom. stadgas därjämte, att vägtrafikant skall efterkomma polisens anvisningar och stanna, när polisman därtill giver tecken.

Stadens utredning

I utredningen konstateras till en början att de mest personalkrävande av polisens trafikuppgifter är trafikdirigering samt parkerings- och stoppförbudsövervakning samt att personalbristen inom poliskåren i Stockholm medfört, att polisens trafikarbete under högtrafiktid måst koncentreras på trafikdirigering medan kontrollen av parkerings- och stoppförbud huvudsakligen sker under lågtrafiktid. Detta är, säger utredningen, särskilt olägligt som parkerings- och stoppförbudsforseelserna vållar mest trafikbesvär under rusningstiderna.

De rapporterade trafikförseelserna utgör en mycket stor arbetsbörda framhålles i utredningen. Till belysande bärav anföres.

Under år 1955 var antalet dylika 37 836, varav den övervägande delen, eller 32 648 avsåg parkeringsförseelser. Parkeringsförseelserna fördelade sig med 22 496 på överträdelser av tidsbestämmelser (t. ex. 30-minutersregeln eller parkering på tid då förbud rådde), 8 222 på parkering på förbudsbelagd plats (dels plats för vilken förbud särskilt utfärdats och dels plats där enligt allmänna regler förbud råder, t. ex. framför ingång, vid vägkors etc.) samt 1 930 på åsidosättande av avgiftsplikt. De rapporterade parkeringsförseelserna har ökat väsentligt under innevarande år. Under tiden januari—september var sålunda antalet 37 850. Man har anledning förmoda, att antalet kommer att överstiga 50 000 för året som helhet.

Efter att ha redovisat vissa utländska erfarenheter av kvinnlig polis, enligt vilka man där med gott resultat använder kvinnor för allmänna polisiära ordningsuppgifter och i trafiktjänst, förklarar utredningen, att det inte synes finnas anledning att betvivla att kvinnor också med framgång skulle kunna användas för trafikövervakning i Stockholm.

Härefter diskuteras i utredningen den kvinnliga kårens arbetsuppgifter, varvid till en början anföres följande.

Polisens trafikarbete kan inordnas under följande rubriker.

1. Övervakning av parkering och kontroll av stoppförbud
  - a) parkering på platser med mätare
  - b) övrig parkering
  - c) stoppförbud
2. Trafikdirigering
  - a) vid övergångsställen för fotgängare
  - b) vid andra trafikplatser av mindre komplicerat slag
  - c) vid mera komplicerade trafikplatser
3. Trafikundervisning i skolorna
4. Kontroll av rörlig trafik, t. ex. hastighetskontroll och beivrande av vårdslös framfart
5. Teknisk kontroll av motorfordon
6. Rapportering av trafikhändelser och trafikförseelser
7. Utredning av rapporterade trafikhändelser och trafikförseelser.

Det synes tveklöst, att uppgifterna under punkt 1 samt punkt 2 a kan utföras av den ifrågasatta kvinnliga personalen. Inte endast den enklare trafikdirigeringen vid övergångsställen för fotgängare utan även dirigering vid andra trafikplatser av mindre komplicerat slag (punkt 2 b) bör dessutom kvinnliga trafikövervakare, som visat god fallenhet för arbetet, kunna utföra efter en tids praktik. Trafikdirigeringen vid de mera komplicerade trafikplatserna kräver däremot en skicklighet, som kan förvärfvas endast efter mycket lång praktik. Man synes därför böra helt bortse från dem i detta sammanhang.

Trafikundervisningen vid skolorna utövas, som ovan nämnts, för närvarande av en förste polisassistent och fem konstaplar. Största delen av denna verksamhet kräver mycket stor kunnighet och lång praktisk erfarenhet av trafikarbete. För en del uppgifter skulle dock den ifrågasatta kvinnliga personalen kunna användas. I jämförelse med polisens övriga trafikuppgifter kräver verksamheten visserligen en obetydlig personalstyrka. Engage-

rande av kvinnor i detta arbete skulle därför inte nämnvärt underlätta polisens personalsvårigheter. Verksamheten måste dock anses vara synnerligen viktig, och en utvidgning med tillhjälp av kvinnlig personal bör därför vara värdefull.

Uppgifterna under punkterna 4 och 5 är av alltför komplicerad art för att kunna utföras av personal med den begränsade utbildning, som förutsättes komma den första gruppen kvinnliga trafikövervakare till del. Visst arbete i samband med utredningen av trafikhändelser och trafikförseelser bör lämpligen kunna utföras av icke polisutbildad personal. Men rationaliseringen av detta arbete, med avlastning av vissa arbetsmoment på kvinnlig skrivpersonal, bör lämpligen ske i den ordning, som påbörjats genom stadskollegiets organisationsavdelnings och polisledningens försorg. De kvinnliga trafikövervakarna synes därför inte böra sysselsättas med något slag av utredningsarbete.

Av de uppgifter, som inordnas under punkt 6, kommer en del att åvila de kvinnliga trafikövervakarna i den mån de sysselsättes med parkerings- och stoppförbudsövervakning. De förseelser som de vid denna övervakning finner anledning att ingripa mot måste de självklart upprätta rapport om. Rapportering av övriga trafikförseelser däremot, fortkörning, vårdslös framfart m. m., samt trafikhändelser av olika slag, såsom krocker o. d., torde ofta fordra en högre grad av kunskap och erfarenhet än vad den ifrågasatta begränsade utbildningen kan väntas ge. I den mån de kvinnliga trafikövervakarna konfronteras med förseelser och trafikhändelser av detta slag bör de ingripa endast i de fall, då erfarnare polis ej finns på platsen.

De kvinnliga trafikövervakarna skulle sålunda sysselsättas med övervakning av all slags parkering och kontroll av stoppförbudens efterlevnad samt därjämte trafikdirigering vid övergångsställen för fotgängare och vid andra trafikplatser av mindre komplicerat slag.

Utredningen anför ytterligare härom.

Det måste anses angeläget, att de kvinnliga trafikövervakarna inte sysselsättes enbart med den enklare parkerings- och stoppförbudsövervakningen alltför lång tid innan de sättes in på den mera positiva uppgiften att dirigera trafik. Förhållandet mellan dem och allmänheten kan nämligen befaras bli varaktigt otillfredsställande om deras entré skulle innebära enbart en stark åtstramning av parkeringskontrollen. Reaktionen kan däremot förväntas bli en helt annan om trafikanterna samtidigt får kontakt med dem i deras arbete med trafikdirigering och i deras förebyggande och upplysande verksamhet. På enklare trafikplatser torde de för övrigt med fördel kunna användas ganska snart efter genomgången kurs.

Beträffande de kvinnliga trafikövervakarnas utbildning uttalas, att man synes böra acceptera den principen, att de skall beredas samma utbildning — förutbildningskurs och konstapelklassen vid polisskolan — som de manliga konstaplarna. För en försöksgrupp om 50 befattningshavare, som man anser det lämpligt att börja verksamheten med, föreslås i utredningen dock att utbildningen begränsas till en betydligt kortare kurs. Utredningen förordar att försöksgruppen får en snabbutbildningskurs, omfattande 110 tim-

mar under fyra veckor. Kursen utformas genom polisledningens försorg och anordnas i dess regi eventuellt i samråd med statens polisskola.

Det torde enligt utredningens mening inte vara nödvändigt att kräva särskilda förkunskaper av sökandena till ifrågavarande befattningar. Såsom enda formella anställningsvillkor skulle gälla en minimiålder av 21 år och en maxiålder av 35 år. Trafikövervakarna skulle tjänstgöra endast under dagtid, dvs. under tiden kl. 7—19, och möjligheter skulle lämnas till såväl heltids- som deltidsanställning. Lönen skulle utgå i form av arvode med månatligt belopp, liggande mellan 689 och 828 kronor för heltidsanställd.

Enligt utredningen skall den föreslagna kåren av trafikövervakare anställas antingen av rätts- och polisdirektionen eller av gatunämnden. Det förstnämnda alternativet kunde förefalla mest näraliggande men genom den sistnämnda ordningen skulle klart markeras skillnaden mellan trafikövervakarna och ordinär polispersonal. Under alla förhållanden avses trafikövervakarna skola underställas polismästaren, och polisledningen avses skola utöva den reella anställningsprövningen. Utredningen föreslår vidare, att trafikövervakarna erhåller ordningsvaktsförordnande och därmed tilldelas polismans skydd samt att de utrustas med uniform och legitimationsmärke enligt polisutrustningsreglementet. Försöksgruppen skulle fördelas på vissa vakt-distrikt, i huvudsak inom den centrala staden, och ingå i distriktens personalstyrka.

Departementspromemorian och yttrandena däröver

Promemorian

I promemorian fastslås inledningsvis att den parkerings- och stoppförbudsövervakning samt den trafikdirigering, varmed de kvinnliga trafikövervakarna enligt utredningen avses skola sysselsättas, utgör sådan polisverksamhet, som jämlikt 2 § polislagen skall ombesörjas av polismän. Det framhålles vidare, att den omständigheten att de kvinnliga trafikövervakarna skulle erhålla ordningsvaktsförordnande inte gör dem behöriga enligt nämnda lagrum, eftersom ordningsvakter inte är att anse som polismän. Slutsatsen härav blir att utredningens förslag inte kan genomföras utan lagändring.

Enligt promemorian bör ändring vidtagas i 2 § polislagen. Ändringen bör lämpligen få det innehållet, att vissa uppgifter av enklare beskaffenhet, som det åligger polisdistrikt att ombesörja, får anförtros annan personal än polispersonal.

En förutsättning för att man skall kunna godkänna ett sådant arrangemang bör enligt promemorian vara att de särskilda uppgifterna kan klart avgränsas från övrig polisverksamhet. Av de uppgifter, som de kvinnliga

trafikövervakarna enligt utredningens förslag skulle få, torde övervakning av efterlevnaden av parkerings- och stoppförbudsbestämmelserna samt rapportering av förseelser häremot motsvara nyss angivna krav, sägs det i promemorian. Det tillägges, att därmed givetvis även bör förenas den mera positiva uppgiften att meddela upplysningar om gällande parkeringsbestämmelser och förefintliga parkeringsutrymmen. Rörande de i övrigt för trafikövervakarna föreslagna uppgifterna anföres i promemorian.

Det bör väl också vara möjligt att finna klart avgränsade uppgifter av enklare beskaffenhet i det övriga trafikarbetet men försiktigheten torde bjuda att ifrågavarande försöksgrupp av trafikövervakare inte sysselsättes härmed, åtminstone inte förrän de förskaffat sig erfarenheter av parkerings- och stoppförbudsövervakningen samt bibringats viss ytterligare utbildning. Den i utredningen framförda synpunkten, att det är angeläget, att de kvinnliga trafikövervakarna snarast möjligt även sättes till att dirigera trafik, därför att förhållandet mellan dem och allmänheten annars kunde befaras bli varaktigt otillfredsställande, torde inte böra tillmätas avgörande betydelse. Ett undanröjande av de trafikhinder, som olagligt parkerade fordon utgör, och en hjälp med att efterleva parkeringsbestämmelserna skulle säkerligen röna de laglydiga trafikanternas uppskattning i högre grad än en utvidgad trafikdirigering vid trafikplatser av mindre komplicerat slag. Skulle det dessutom bli så, att man med nuvarande rekryteringssvårigheter inom polisväsendet ansåg sig böra använda kvinnliga trafikövervakare i största möjliga utsträckning och fann sig oförhindrad att låta dem ta hand om trafikdirigeringen på alla trafikplatser utom de svåraste kunde stämningen mot trafikövervakarna lätt bli irriterad.

Om man alltså till en början begränsar de föreslagna uppgifterna för trafikövervakarna till parkerings- och stoppförbudsövervakning och nämnda därmed sammanhängande göromål, kunde man å andra sidan, sägs det i promemorian, härtill lägga tillsyn och skötsel av parkeringsautomater och redovisning av därvid omhändertagna medel, vilka uppgifter för närvarande åvilar särskilda av gatukontoret anställda parkeringsvakter. De uppgifter som sålunda skulle tilläggas trafikövervakarna skulle säkerligen, uttalas i promemorian, räcka till för att den försöksgrupp om 50 befattningshavare, varom nu närmast är fråga, skall bli fullt sysselsatt. I det sammanhanget framhålles i promemorian, att det måste innebära en väsentlig avlastning för polisväsendet om den övervakning och rapportskrivning, som erfordras för att komma till rätta med parkeringsförseelserna, ombesörjes av annan personal samt att polispersonalen då kunde i större utsträckning sättas in på mera komplicerade polisuppgifter.

Såsom förut anförts skulle de kvinnliga trafikövervakarna enligt utredningens förslag få ordningsvaktsförordnande för att därigenom tillförsäkras polismans befogenheter och skydd. I departementspromemorian betonas emellertid, att ordningsvakt inte torde kunna förordnas att ombesörja sådan polisverksamhet, som det enligt 2 § polislagen åligger polisdistrikt att svara

för. Det ifrågasättes i promemorian om det överhuvudtaget föreligger något behov av att utrusta de kvinnliga trafikövervakarna med polisman tillkommande maktbefogenheter gentemot allmänheten, så länge trafikövervakarnas uppgifter begränsas på det sätt som förordats i promemorian. Skulle man däremot vidga uppgifterna och låta t. ex. trafikdirigering ombesörjas av dessa befattningshavare, vore det enligt promemorian nödvändigt att ge dem maktbefogenheter. Kungl. Maj:t kunde då genom särskilt förordnande förlåna dem rätten att vid behov bruka våld och omhänderta personer. Under samma förutsättning vore det enligt vad som uttalas i promemorian också nödvändigt att utsträcka tillämpligheten av den i 40 § 2 mom. vägtrafikförordningen stadgade plikten för vägtrafikant att följa polisans visningar till att avse jämväl trafikövervakare. Icke heller i detta hänseende torde ordningsvakt inbegripas i begreppet polisman, sägs det i promemorian. Ändringen i vägtrafikförordningen föreslås få formen av ett tillägg till nämnda bestämmelse med det innehållet, att vad som där sägs om polisman skall gälla jämväl annan, som förordnats att ombesörja i polisverksamheten ingående uppgift rörande trafiken. En sådan ändring anses också lämplig ur den synpunkten, att den nu rådande tveksamheten rörande ordningsvakts ställning i detta sammanhang därigenom undanröjes, samtidigt som det blir nödvändigt att om ordningsvakt avses skola befatta sig med trafiken låta detta komma till uttryck i förordnandet.

Synpunkten att ordningsvaktsförordnande skulle erfordras för att de kvinnliga trafikövervakarna skall få polisans skydd tillmätes i promemorian ingen avgörande betydelse. Redan uppgiften med parkeringsövervakning synes nämligen böra medföra att så stora krav ställas på befattningshavaren i fråga om oväld och allmän tillförlitlighet att befattningen bör anses förenad med ämbetsansvar och därmed ämbetsskydd. Skulle dessutom den parkeringsvakterna nu omhänderhavda medelsförvaltningen läggas på de kvinnliga trafikövervakarna, utgör detta enligt promemorian ytterligare ett skäl för sagda ansvar och skydd. I detta sammanhang erinras om att i rättspraxis avläsare och inkasserare vid vatten- och elverk ansetts besitta ämbetsansvar.

Sammanfattningsvis föreslås i promemorian, att de kvinnliga trafikövervakarna anställas som en från polispersonalen helt avskild kår, att deras uppgifter till en början begränsas till övervakning av parkerings- och stoppförbudsbestämmelsernas efterlevnad samt rapportering av förseelser häremot ävensom upplysningsverksamhet i förhållande till allmänheten rörande nämnda bestämmelser och parkeringsutrymmen samt att i 2 § första stycket polislagen göres ett tillägg av innehåll att Konungen äger för visst polisdistrikt medge att särskild i polisverksamheten ingående uppgift anförtros annan personal än polispersonal.

I anslutning till promemorian har därjämte upprättats ett förslag till sådan ändring i vägtrafikförordningen, som tidigare berörts. Det tillägges

slutligen i promemorian, att det synes rationellt att de nuvarande parkeringsvakternas uppgifter övertas av trafikövervakarna samt att dessa uniformeras och förses med legitimation.

Yttrandena

Det i promemorian framlagda förslaget att inrätta en särskild kår av trafikövervakare tillstyrkes eller lämnas utan erinran av så gott som samtliga remissinstanser. Bland de tillstyrkande remissinstanserna märks *riksåklagarämbetet, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, polisverksamhetsutredningen och Svenska stadsförbundet* ävensom flertalet av de i *andra hand* hörda myndigheterna. Det är endast *statspolisintendenten, landsfogden i Göteborgs och Bohus län poliskamrarna i Hälsingborg och Göteborg samt Svenska polisförbundet* som avstyrker förslaget.

De flesta remissinstanserna framhåller som sin principiella inställning att förstärkningen av trafikövervakningen bör ske genom att rekryteringen av polispersonal stimuleras, varvid man särskilt pekar på möjligheten att för ordningspolistjänst anställa kvinnor, som erhåller vanlig polisutbildning. Ett fåtal remissinstanser, såsom *statspolisintendenten, poliskamrarna i Hälsingborg och Göteborg samt Svenska polisförbundet* anser de principiella betänkligheterna mot att inrätta en särskild personalkår för trafikövervakning så starka att de finner sig böra avstyrka förslaget härom. Vissa av de tillstyrkande har närmare utvecklat sina principiella betänkligheter. Sålunda anför *polisverksamhetsutredningen* bl. a. följande.

Även om sådana i promemorian angivna uppgifter som övervakning av parkerings- och stoppförbudsbestämmelser i och för sig kan anses vara av förhållandevis enkel beskaffenhet får det ej förbises, att tillsynen på detta område ej utan men för polisverksamhetens effektivitet kan inskränkas enbart till ett konstaterande av att en överträdelse ägt rum av ifrågavarande specialbestämmelser utan måste ske under beaktande även av andra omständigheter. Det kan härvid gälla fel eller brister i fråga om fordonets utrustning, misstanke om rattfylleri, om olovligt tillgrepp eller annat, som påkallar ett omedelbart ingripande. Även vid parkeringskontroll fordras understundom ett diskretionärt bedömande, som förutsätter ingående kännedom om gällande trafikregler och deras tillämpning. Härvid avses närmast sådana situationer, som kan föranleda tillämpning av 2 § trafikbrottslagen.

Ett genomförande av promemorians förslag torde vidare innebära risk för att polisen ej skulle känna samma ansvar för fullgörandet av de uppgifter som skulle ankomma på de särskilda trafikövervakarna.

Behovet av extraordinära åtgärder för att komma till rätta med trafikförhållandena i Stockholm vitsordas i det stora flertalet remissyttranden.

Trafikpolisintendenten i Stockholm beskriver sålunda situationen på följande sätt.

Vi är snart uppe i — mopederna medräknade — ett motorfordonsantal av ett per var sjätte inneväånare här i staden. Motorfordonsantalet i drabantstäderna och övriga förorter i länet synes stiga i än hastigare takt. Parke- ringsmöjligheterna i innerstaden ökas i ytterst blygsamt tempo och gatorna bli därför — oavsett alla restriktionsbestämmelser — mer och mer igen- korkade. Även om en effektivare övervakning icke är allena saliggörande för åstadkommandet av bättre förhållanden, är den dock ofrånkomlig.

Ordningspolisintendenten i Stockholm nämner, att antalet rapporterade parkeringsförseelser under innevarande år, bedömt efter årets två första må- nader, tenderar till att springa upp till 80 000 eller ännu flera. Han fram- håller i det sammanhanget att uppgiften bör vara att få kurvan att vända nedåt och att härför kräves en så talrik och allestädes närvarande personal att otillåtet uppställande av fordon åtminstone i stadens centrala delar i görligaste mån kan förhindras innan förseelsen är begången. Med polisens nuvarande knappa personalresurser är en sådan form av övervakning icke i någon mån tänkbar, anför han.

Från flera håll betonas att trafikövervakarkåren givetvis bör stå öppen även för manlig personal.

Den avgränsning som gjorts i promemorian beträffande t r a f i k ö v e r - v a k a r n a s u p p g i f t e r anses i allmänhet bland remissinstanserna lämplig. Denna mening omfattas sålunda av *riksåklagaren, statsåklagaren i Stockholm, stadskollegiet* samt *rätts- och polisdirektionen* där, *landsfogden i Stockholms län* och *polisverksamhetsutredningen*.

Gatunämnden i Stockholm ifrågasätter om inte försiktigheten drivits för långt i promemorian. Det förefaller gatunämnden lämpligt att personalen finge sysselsättas med åtminstone enklare trafikdirigering. Nämnden vill dock tillstyrka att uppgifterna under en försöksperiod begränsas på sätt som anges i promemorian.

Å andra sidan menar *trafikpolisintendenten i Stockholm* samt *länsstyrelsen* och *landsfogden i Malmöhus län* att uppgifterna behöver begränsas ytterligare. Övervakningen bör sålunda enligt deras mening inskränkas till parkeringsplatserna eller, som sägs i den förstnämndes yttrande, blott avse den tidsbegränsade fordonsuppställningen. Som skäl härför anföres, att det är väsentligt att få en klar avgränsning av uppgifterna och att detta inte låter sig göra med en vidsträcktare parkeringsövervakning.

Trafikövervakarnas s t ä l l n i n g o c h b e f o g e n h e t e r är föremål för delade meningar bland remissorganen. Visserligen ansluter sig de flesta till vad som i detta hänseende uttalats i promemorian, men åtskilliga såsom *överståthållarämbetet, polismästaren* och *ordningspolisintendenten i Stock- holm, landsfogden i Stockholms län, länsstyrelsen* och *landsfogden i Malmö- hus län, poliskammaren i Malmö* och *polisverksamhetsutredningen* anser att trafikövervakarna bör göras till ordningsvakter. Härigenom vinnes, säger *överståthållarämbetet*, fördelen att den nya personalgruppen inordnas inom en kategori, som redan är förutsatt i polislagstiftningen och över vars rekry-

tering och verksamhet polismyndighet författningsenligt övar inflytande. En annan fördel härmed, som framhålles särskilt av *landsfogden i Stockholms län*, är att det genom en sådan åtgärd blir otvetydigt klarlagt att trafikövervakaren har polismans befogenheter och skydd. Enligt *överståthållarämbetets* mening bör i samband med ordningsvaktsförordnande en närmare reglering ske, så att befogenheterna avväges efter befattningshavarens kvalifikationer, utbildning och vunna erfarenheter.

I en del yttranden, nämligen från *länsstyrelsen* och *landsfogden i Stockholms län* samt *polisverksamhetsutredningen* förordas att trafikövervakarna får rätt att meddela rapportteftergift. I första hand psykologiska men också arbetsekonomiska skäl åberopas för denna ståndpunkt.

Genomgående understrykes i remissvaren att trafikövervakarna bör föras med uniform, som tydligt skiljer dem från polismän.

De lagstiftningsåtgärder som föreslagits i promemorian har gillats av flertalet remissorgan. Emellertid har de myndigheter, som enligt vad förut anförts förordat att trafikövervakarna får ordningsvaktsförordnande, i anslutning härtill föreslagit att ändring göres i 18 § i stället för i 2 § polislagen. Ändringen kunde enligt *överståthållarämbetet* lämpligen utformas som ett tillägg till 18 § av innehåll att Konungen må för visst polisdistrikt medge att särskilda med trafikövervakningen sammanhängande uppgifter ombesörjes i annan ordning än i lagen sägs. En ganska utbredd uppfattning är att en sådan ändring skulle innebära ett mindre långtgående ingrepp i polislagstiftningen än den föreslagna ändringen i 2 §, vilket, med hänsyn till att det nu närmast är fråga om en försöksverksamhet, bör tillmätas särskild betydelse. Flera remissinstanser, bland dem *riksåklagarämbetet* och *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* som i och för sig tillstyrkt den föreslagna legislativa lösningen, har anmärkt att det redan av lagtexten bör framgå att de polisuppgifter som må anförtros annan personal än polismän endast får vara av enklare beskaffenhet.

Departementschefen

Den starka ökningen av motorfordonsbeståndet i landet har — särskilt i de centrala delarna av de största städerna — medfört att gatuutrymmena inte räcker till för både en obegränsad parkering och den löpande trafiken. Olika åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med den alltmer ökade trängseln på gatorna. På vissa gator har sålunda parkering förbjudits helt eller under högtrafiktid. Vidare har särskilda parkeringsplatser för tidsbegränsad, avgiftsbelagd parkering inrättats i syfte att från den centrala staden få bort de långtidsparkerade fordonen. För att dessa åtgärder skall bli effektiva krävs emellertid en fortlöpande kontroll av bestämmelsernas efterlevnad. Antalet rapporterade parkeringsförseelser under de senaste åren vittnar om att åtskilligt göres i detta hänseende från polisens sida. Av vad

särskilt ordnings- och trafikpolisintendenterna i Stockholm anfört i ärendet är det dock uppenbart, att ordningspolisen i Stockholm med de vakanser som för närvarande föreligger är för fåtalig för att kunna bemästra situationen.

Problemet med den bristande parkeringskontrollen bör man givetvis i första hand och så långt det är möjligt söka lösa genom att rekryteringen till polistjänsterna stimuleras. I remissyttrandena har man härvidlag framhållit lämpligheten av att även kvinnor rekryteras till ordningspolisen. Jag delar denna mening och tror att åtskilligt skall kunna vinnas på denna väg.

Emellertid torde man inte kunna tillgodose de föreliggande akuta behoven enbart genom att stimulera polisrekryteringen. Remissinstanserna är sålunda med några få undantag ense om att extraordinära åtgärder i dagens läge måste vidtagas. Det uppslag med en särskild trafikövervakarkår som väckts och gjorts till föremål för viss utredning inom Stockholms stadsförvaltning får ses mot bakgrund härav. Förslaget går ut på att till vissa uppgifter i polisens trafikarbete försöksvis skall användas kvinnlig personal som fått en på dessa uppgifter direkt inriktad utbildning. Utbildningen är sålunda avsedd att bli mera begränsad än den vanliga polisutbildningen. Även om vissa principiella betänkligheter anmälts mot förslaget har dock de allra flesta av de hörda myndigheterna och organisationerna inte velat motsätta sig att försök göres i enlighet härmed. För egen del anser jag också att uppslaget inte bör lämnas oprövat. De principiella betänkligheterna synes mig kunna vika, om de uppgifter som anförtros annan personal än polispersonal endast är av enklare beskaffenhet och ges en klar avgränsning från övriga polisuppgifter. Att stadens utredning uteslutande tar sikte på en kår av kvinnliga trafikövervakare synes grunda sig på de överväganden som i samband därmed gjorts beträffande rekryteringsmöjligheterna till kåren. Hinder bör enligt min mening i och för sig inte föreligga för att även män anställas som trafikövervakare.

Enligt departementspromemorian skulle på trafikövervakarna få läggas följande uppgifter, nämligen övervakning av parkerings- och stoppförbudsbestämmelsernas efterlevnad, rapportering av förseelser häremot samt upplysningsverksamhet rörande dessa bestämmelser och förefintliga parkeringsutrymmen. En sådan avgränsning av arbetsuppgifterna synes mig lämplig. Någon utvidgning av arbetsområdet för försöksgruppen till att omfatta andra i polisverksamheten ingående uppgifter har inte förordats under remissbehandlingen av promemorian, även om gatunämnden i Stockholm antytt att alltför stor försiktighet iakttagits. Vissa remissmyndigheter har ansett att uppgifterna borde inskränkas ytterligare, så att kontrollen endast skulle avse den tidsbegränsade fordonsuppställningen. En sådan restriktivitet anser jag inte erforderlig från förut angivna utgångspunkter. Med hänsyn härtill och då det är angeläget, att polispersonalen i den utsträckning det är möjligt befrias från enklare uppgifter för att med större kraft kunna sättas in på det mera komplicerade polisarbetet förordar jag, att departe-

mentspromemorianas förslag på denna punkt lägges till grund för försöksverksamheten.

När det gäller trafikövervakarnas ställning och befogenheter synes övervägande skäl tala för den av åtskilliga remissmyndigheter hävdade uppfattningen, att trafikövervakarna bör förordnas till ordningsvakter. Härigenom får alla sådana frågor som polisledningens inflytande på personalens tillsättning och entledigande samt förmanskapet och tjänstgöringsföreskrifter för personalen sin naturliga lösning. Vidare får trafikövervakarna på detta sätt automatiskt de polisman enligt polisinstruktionen tillkommande befogenheter, som kan erfordras för att fullgöra de uppgifter förordnandet avser, dock med undantag för polismans rätt att meddela rapporteftergift. Frågan om rapporteftergift torde få övervägas i annat sammanhang. Ordningstvaksförordnande torde icke medföra att trafikövervakarna skulle få de befogenheter, som enligt vägtrafikförordningen tillkommer polisman, t. ex. rätt att kontrollera körkort och andra handlingar som skall medföras under färd med motorfordon. Inte heller torde den för vägtrafikant i vägtrafikförordningen föreskrivna hörsamhetsplikten mot polisman f. n. gälla gentemot ordningstvakt. Det synes om icke nödvändigt så dock lämpligt att trafikövervakarna kan ges samma ställning som polisman åtminstone i sistnämnda hänseende.

Det är väsentligt, att allmänheten får klart för sig att den inte kan ställa krav på att trafikövervakarna liksom polispersonalen skall inskrida mot person som stör ordningen eller kunna hjälpa till rätta i olika besvärliga situationer. För att motverka sådana felaktiga föreställningar bör, såsom också genomgående betonats under remissbehandlingen, trafikövervakarna uniformeras på ett sätt som klart skiljer dem från polispersonalen.

De lagstiftningsåtgärder som erfordras för att här föreliggande förslag skall kunna genomföras är i första hand en ändring i polislagen. I dess 2 § stadgas nämligen, att i polisdistrikt skall polismän finnas anställda i den omfattning, som erfordras för polisverksamhetens ombesörjande inom distriktet. Denna regel utgör enligt vad som sägs i 18 § ej hinder för att polisbevakning på statens bekostnad ombesörjes i annan ordning och ej heller för att dylik bevakning anordnas på enskild bekostnad vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall. Polisverksamhet som det åligger polisdistrikt att svara för skall sålunda fullgöras av polismän. Eftersom de uppgifter trafikövervakarna skulle få otvivelaktigt ingår och alltjämt avses skola ingå i polisverksamheten, blir det nödvändigt att göra undantag från berörda bestämmelse. Undantaget kan göras antingen direkt i 2 § eller sammanföras med de övriga undantagen i 18 §. Då trafikövervakarna enligt vad jag tidigare förordnat bör erhålla ordningstvaksförordnande och då polisinstruktionen och polisreglementet vid regleringen av ordningstvakternas ställning hänvisar till 18 §, torde det vara lämpligast att ändringen hänföres till denna.

Såsom framgått av vad jag inledningsvis anför, bör utvägen att anförtro polisuppgifter åt annan personal än polispersonal inte få tillgripas i andra fall än då verksamheten inte kan tillgodoses på annat sätt. Det bör därför ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall medgiva när så må ske. Prövningen bör bl. a. avse de uppgifter som personalen skall ombesörja och de kvalifikationer personalen skall besitta. Andra polisuppgifter än sådana som sammanhänger med trafikövervakningen och som är av enklare beskaffenhet bör överhuvudtaget inte få fullgöras på detta sätt. Ändringen i polislagen bör alltså få formen av ett tillägg till 18 § av innehåll att Konungen må för visst polisdistrikt medgiva att särskilda med trafikövervakningen sammanhängande uppgifter av enklare beskaffenhet ombesörjes i annan ordning än i lagen sägs.

För att ordningsvaktsförordnande skall kunna meddelas trafikövervakarna erfordras jämväl viss ändring i polisreglementet. Sådan ändring kan ske i administrativ ordning. I anslutning till förordnande bör meddelas föreskrifter om vilka skyldigheter och befogenheter som skall gälla för trafikövervakaren.

Det tidigare anförda har visat, att en ändring också är nödvändig i vägtrafikförordningen, om trafikövervakarna vid fullgörandet av sina uppgifter skall kunna göra anspråk på att bli åtlydda vid meddelandet av anvisningar rörande trafiken. Erforderlig ändring torde lämpligast åstadkommas på det sättet, att i 40 § 2 mom. vägtrafikförordningen göres ett tillägg med innebörd att vad i detta moment sägs om polisman skall gälla jämväl annan, som förordnats att ombesörja i polisverksamheten ingående uppgift rörande trafiken.

I enlighet med vad jag sålunda förordat har inom inrikesdepartementet upprättats förslag till *dels* lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket, *dels* förordning om ändrad lydelse av 40 § 2 mom. vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648).

Föredragande departementschefen hemställer härefter,

dels att förut omförmälda inom inrikesdepartementet upprättade förslag till *lag angående ändrad lydelse av 18 § lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande,

dels ock att genom propositionen riksdagens yttrande måtte inhämtas över nyssnämnda förslag till *förordning om ändrad lydelse av 40 § 2 mom. vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648)*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ingvar Andersson